Rhea Silvia Radu

(1900–1989)

de Alexandra Ilnițchi-Ardelean

Rhea Silvia Radu a fost una dintre personalitățile reprezentative ale artei sibiene, afirmată în perioada interbelică și activă de-a lungul mai multor decenii ale secolului al XX-lea. Viața sa îndelungată a fost consacrată unei activități artistice susținute, continuate până în ultimii ani ai existenței. Semnificativ pentru profilul său artistic este faptul că, asimilând experiențe creatoare diverse, a reușit să-și păstreze individualitatea și legătura cu mediul cultural în care s-a format și a activat. Coloristă de o sensibilitate rafinată, artista a realizat peisaje, naturi statice și portrete, iar prin creația sa a realizat o legătură între formele moderne ale începutului de secol XX și perioada postbelică din România.

Născută la 18 mai 1900, în Ocna Mureș, județul Alba, Rhea Silvia Radu a fost fiica lui Sebastian Radu (1852-1906), profesor și doctor în filosofie și teologie, format la universitățile din Budapesta și Viena, susținător al unității naționale, condonator al bisericii catedrale din Blaj și, din 1898, protopop în Mureș-Uioara,[1] și a Mariei Radu, născută Boeriu (1864-1952).[2] Provenea dintr-o familie cu cinci copii.[3] După moartea soțului, Maria Radu a deschis, în 1907, un internat pentru fete române la Cluj.[4] Printre frații și surorile artistei se numărau Maria Aurelia Radu, căsătorită în 1906 cu scriitorul Ion Agârbiceanu (1882-1963),[5] cu care a avut doi fii, fizicianul Ion I. Agârbiceanu și sculptorul Nicolae Agârbiceanu; Augusta Radu (1898–1982), căsătorită în 1923 cu avocatul sibian dr. Ioan Mușiu (1879–1947),[6] și dr. Victor Radu (1902–1975). Prenumele artistei, Rhea Silvia, trimite la mitologia romană, unde desemnează personajul legendar considerat mama gemenilor Romulus și Remus.

În 1910, Rhea Silvia Radu s-a mutat împreună cu familia la Sibiu, unde și-a continuat studiile la Școala Civilă de Fete a Asociațiunii ASTRA. Documentele vremii consemnează rezultatele sale școlare și sprijinul financiar de care a beneficiat. În anul școlar 1911–1912, pe când era elevă în clasa a II-a, i-a fost acordată o bursă din fundația „Dr. Ioan Moga și soția Ana N. Bologa”.[7] În aceeași perioadă, numele său apare și printre beneficiarii fundației „George Vișa”, administrată de Capitulul Metropolitan din Blaj, care i-a

1 *Unir*ea, anul XXV, nr. 104, 23 octombrie 1915.
2 *Transilvan*ia, anul XLIX, nr. 1–12, 1918.
3 *Tribu*na, anul X, nr. 140, 25 iulie 1906.
4 *Gazeta Transilvani*ei, anul LXX, nr. 129, 10 iunie 1907.
5 *Tribu*na, anul 123, nr. 5063, 4 octombrie 2007.
6 *Patr*ia, anul V, nr. 7, 12 ianuarie 1923.
7 *Transilvan*ia, anul XLIII, nr. 5, 15 septembrie 1912.

acordat un stipendiu în valoare de 100 de coroane.[8] Bursa din fundația „Dr. Ioan Moga și soția Ana N. Bologa” i-a fost acordată și pentru anul școlar 1913–1914, când urma clasa a IV-a a aceleiași instituții.[9]

După absolvirea Școlii Superioare de Fete a Societății ASTRA, Rhea Silvia Radu s-a hotărât să studieze pictura. În 1919 s-a înscris la Academia de Arte Frumoase din București, unde a studiat sub îndrumarea lui Ipolit Strâmbu și Camil Ressu. Această etapă a avut un rol decisiv în formarea sa artistică, desfășurându-se:

> *„într-o vreme când trăsăturile artei românești moderne se conturau cu tot mai multă precizie, prin creația unor nume reprezentative”.*[10]

Contactul cu mediul artistic bucureștean și cu personalitățile care contribuiau la definirea picturii românești moderne i-a oferit o pregătire temeinică, întemeiată pe rigoarea desenului și a construcției plastice, dar deschisă sensibilității cromatice și expresiei personale. În februarie 1926, presa consemna promovarea examenului de absolvire a Școlii Superioare de Arte Frumoase „N. Kretzulescu” de către Rhea Silvia Radu.[11]

Atitudinea sa față de modernitatea artistică avea să fie exprimată într-o mărturisire semnificativă pentru concepția sa despre pictură:

> *„N-aș putea spune că nu am o afinitate cu expresia modernă în pictură, dar sensibilitatea mea a respins tot ceea ce mi se părea obscur, alambicat, violent sau excentric”.*[12]

Debutul său expozițional a avut loc în februarie 1929, la București, în cadrul expoziției organizate de Ipolit Strâmbu la Sala Mozart de pe Calea Victoriei. Alături de lucrările profesorului au fost prezentate câte șapte lucrări ale artistelor Rhea Silvia Radu și Maria Droe, foste eleve, laureate ale Școlii de Belle-Arte.[13] Acest eveniment a marcat începutul unei cariere prolifice pentru Radu, caracterizată prin participări constante la expoziții de grup și personale.

Din acest an datează portretul „Pălăria verde” (1929), capodoperă a debutului său artistic, remarcată și în retrospectivele ulterioare. Tușele îndrăznețe și nuanțele vibrante de roșu, verde și galben surprind spontaneitatea și vitalitatea momentului, evidențiind încă de timpuriu sensibilitatea artistei pentru expresivitatea culorii.

Tot în 1929, Rhea Silvia Radu a expus la Sibiu, în Pavilionul de patinaj, alături de Gheorghe Ionescu-Sin și Tache Papatriandafil, afirmându-și astfel prezența și în mediul artistic transilvănean.[14] În noiembrie același an, a participat la Salonul Oficial de Gravură și Desen de la București, organizat de Ministerul Cultelor și Artelor la Palatul Artelor.[15]

---

8 *Gazeta Transilvani*ei, anul LXXV, nr. 256, 20 noiembrie 1912.
9 *Transilvan*ia, anul XLV, nr. 7–9, 1 septembrie 1914.
10 Roxana Pascu, în *Transilvan*ia, anul XCV, nr. 2, februarie 1989.
11 *Univers*ul, anul XLIV, nr. 38, 15 februarie 1926.
12 *Tribu*na, anul 122, nr. 4757, 3 octombrie 2006.
13 *Viitor*ul, anul XXI, nr. 6298, 12 februarie 1929.
14 „Radu Rhea Silvia”, *Artind*ex, https://artindex.ro/artist/radu-rhea-silvia/
15 *Ram*pa, anul XIV, nr. 3537, 3 noiembrie 1929.

Pictura Rheei Silvia Radu din perioada debutului (1925-1930), reprezentată prin portrete, peisaje, naturi statice și compoziții florale, se caracterizează printr-o sensibilitate deosebită pentru culoare și lumină. Lucrările din această etapă evidențiază interesul artistei pentru materialitatea obiectelor și raporturile plastice dintre ele, transpuse într-un colorit aerat, cu tonuri vii, adesea contrastante, și printr-o pensulație spontană, capabilă să surprindă impresiile și senzațiile momentului. Picturi precum „Stradă la Paris" și „Yvonne" ilustrează această orientare, în care observația directă a realității se îmbină cu o pronunțată sensibilitate lirică.[16]

În 1930, Rhea Silvia Radu a ilustrat volumul „Țiganiada sau Alexandria ai' țigănească" de Ion Budai-Deleanu, apărut la Sibiu, cu o prefață de G. Bogdan-Duică. Publicația reprezenta cea de-a patra ediție în volum a variantei inițiale a poemului și prima ediție ilustrată a acestuia, fiind concepută pentru o largă difuzare, fără pretențiile unei ediții critice.[17] Volumul a apărut în colecția Biblioteca poporală „Cartea noastră", nr. 2–5, îngrijită și editată de Grațian C. Mărcuș, șef al Oficiului de desfacere a publicațiilor ASTREI și colaborator apropiat al scriitorului Ion Agârbiceanu.[18]

Activitatea sa în domeniul ilustrației de carte a continuat în 1932, când a realizat coperta color a volumului „Epistolar" sau, cu alt nume, „Cartea de învățătură pentru iscusită ticluire a scrisorilor de dragoste", publicat la Sibiu, tot prin grija lui Grațian C. Mărcuș. Coperta realizată de artistă era apreciată în presa vremii pentru calitățile sale artistice.[19]

În perioada 1932-1934, tânăra artistă a beneficiat de o bursă de studii acordată de Ministerul Cultelor și Artelor,[20] care i-a permis să-și continue formarea artistică la Paris. A frecventat atelierele Academiei de la Grande Chaumière, sub îndrumarea lui Othon Friesz (1879-1949), intrând în contact cu mediul artistic parizian și cu orientările moderne ale picturii europene. Această experiență a contribuit la luminarea paletei sale și la dobândirea unei mai mari libertăți a pensulației, consolidându-i totodată interesul pentru portret și peisaj. Asimilate într-o manieră personală, aceste experiențe aveau să contribuie la înnoirea limbajului plastic pe care artista îl va afirma ulterior în mediul artistic sibian. În timpul șederii la Paris, Rhea Silvia Radu l-a pus în legătură pe nepotul său, Nicolae Agârbiceanu, aflat atunci la studii muzicale la Schola Cantorum, cu sculptorul Constantin Brâncuși. Episodul evidențiază legăturile sale cu mediul cultural din capitala Franței, dincolo de activitatea desfășurată în cadrul atelierelor de pictură.

În 1934, Rhea Silvia Radu s-a întors în România, stabilindu-și activitatea artistică în principal la Sibiu. Revenirea sa a fost consemnată de Sever Popp într-un interviu[21] realizat în timpul călătoriei de întoarcere. Conversația surprinde impresiile artistei după experiența pariziană, care îi oferise posibilitatea de a cunoaște atât arta modernă franceză și internațională, cât și capodoperele picturii clasice păstrate la Muzeul Luvru. Ea se declara mulțumită de perioada petrecută la Paris, dar manifesta o atitudine selectivă față de experimentele artistice contemporane. În concepția sa, arta modernă trebuia să îmbine libertatea expresiei cu talentul, conținutul artistic și bunul-simț, inovația tehnică nefiind suficientă în absența unei viziuni creatoare autentice. Își exprima admirația pentru Van Gogh, Cézanne și Gauguin,

16 Rodica Irimie, în *Transilvan*ia, anul LXXX, nr. 1, ianuarie 1974.
17 *Tribu*na, anul XXIX, nr. 36, 5 septembrie 1985.
18 *Limbă și literatur*ă, vol. 8, 1964.
19 *Foaia Noastr*ă, anul VII, nr. 345, 4 septembrie 1932.
20 În perioada interbelică, obținerea unei burse de studii în străinătate din partea statului român era dificilă, iar plata acesteia era adesea întârziată. Din acest motiv, bursele erau accesibile mai ales celor cu resurse financiare proprii sau cu relații influente în sistem. Criza economică de la sfârșitul anilor 1920 a determinat reducerea drastică a finanțării. Începând cu anii 1932-1933, statul a limitat acordarea burselor la câteva instituții, printre care școlile românești din Italia și Franța. Vezi „Sistemul de burse pentru studenți în România interbelică", *Cooperativa* G, https://www.cooperativag.ro/sistemul-de-burse-pentru-studenti-in-romania-interbelica/.
21 Sever Popp, „Pictora Rea Silvia Radu s'a reîntors în țară. Artistă ardeleană revine cu excelente impresiuni din orașul «lumină»", în *Patr*ia, anul XVI, nr. 90, 19 aprilie 1934.

dar și pentru artiști contemporani precum Maurice de Vlaminck, Suzanne Valadon, Moïse Kisling, Kees van Dongen, Mariette Lydis și Jules Pascin. Un alt aspect semnificativ al interviului îl constituie atașamentul artistei față de peisajul românesc. Depărtarea de țară îi accentuase aprecierea pentru frumusețea și autenticitatea naturii autohtone, pe care o considera mai puțin afectată de urbanizare și de intervențiile excesive asupra mediului decât peisajele occidentale. Admira îndeosebi păstrarea tradițiilor și a vieții țărănești din România, regăsind elemente asemănătoare în regiunile franceze Normandia și Bretania. În privința planurilor de viitor, intenționa să-și reia activitatea artistică după o scurtă perioadă de odihnă, să organizeze noi expoziții, pe măsură ce avea să dispună de suficiente lucrări, și să revină ulterior la Paris.

Revenită în țară, Rhea Silvia Radu și-a continuat activitatea artistică la Sibiu, păstrând totodată legătura cu mediul expozițional bucureștean, prin participările la Saloanele Oficiale. Peisajele sale, precum „Positano" și „Peisaj în Dobrogea", reflectă interesul pentru particularitățile atmosferei și pentru expresivitatea luminii, transpuse printr-o materie picturală densă și luminoasă. În evoluția creației sale, armoniile cromatice și construcția tot mai riguroasă a formelor au conturat o viziune apropiată de postimpresionism. Lucrări precum „Natură statică cu struguri" și „Pod peste Someș" ilustrează etapa de maturitate artistică, în care reprezentarea motivului este subordonată expresivității culorii și organizării plastice a compoziției. Artista nu a urmărit o producție abundentă, preferând un proces de elaborare atent și laborios, caracterizat prin preocuparea pentru echilibru și rafinament cromatic.

La Sibiu, Rhea Silvia Radu a locuit pe Ulița Jina, la numărul 18, unde și-a amenajat și atelierul, peste drum de locuința familiei Agârbiceanu, aflată acolo până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.[22] Clădirea, cu fronton crenelat și un turn care îi conferea aspectul unui mic castel, a fost evocată de Mircea Oprișiu:

> *„Vila în care a trudit impresionează cu frontonul crenelat și turnul ce țâșnește spre zenit".*[23]

În apropiere locuia, după 1950, dr. Ion Brâncuși, strănepot al sculptorului Constantin Brâncuși, care deținea în locuința sa lucrări ale Rheei Silvia Radu.[24] Această zonă a Sibiului era legată și de alte personalități ale culturii românești: la începutul secolului locuise aici compozitorul Tiberiu Brediceanu, iar mai târziu, în fosta sa casă, poetul Lucian Blaga.[25]

Creația Rheei Silvia Radu, formată în ambianța picturii românești interbelice și îmbogățită prin asimilarea înnoirilor aduse de curentele artistice europene de la începutul secolului al XX-lea, ocupă un loc important în patrimoniul artistic sibian. Opera sa se caracterizează prin rigoarea construcției plastice și prin echilibrul dintre raționalitatea concepției și sensibilitatea lirică, reflectând totodată o viziune profund umanistă.

În noiembrie-decembrie 1937, Rhea Silvia Radu a avut prima sa expoziție personală, în sălile Muzeului ASTRA din Sibiu, reunind 25 de lucrări de pictură în ulei, acuarele și desene. Expoziția a reprezentat un moment important în afirmarea sa artistică, evidențiind diversitatea preocupărilor tematice și maturizarea treptată a mijloacelor de expresie. Peisaje precum „Mangalia veche" (1937) ilustrau sensibilitatea cromatică și lirismul artistei. Cronica publicată în ziarul *Acțiunea* remarca evoluția constantă a

22 Mircea Oprișiu, în *Tribu*na, anul 123, nr. 5063, 4 octombrie 2007.
23 Mircea Oprișiu, în *Tribu*na, anul 123, nr. 5063, 4 octombrie 2007.
24 Ion Onuc Nemeș, în *Tribu*na, anul 117, nr. 3051, 9 martie 2001.
25 Mircea Oprișiu, în *Tribu*na, anul 109, nr. 978, 17 septembrie 1993.

creației sale, de la lucrările timpurii, în care se resimțeau influențele altor artiști, către conturarea unui limbaj plastic personal. O atenție deosebită era acordată „Autoportretului", apreciat pentru profunzimea expresiei, finețea execuției și armonia mijloacelor tehnice, fiind considerat o realizare de autentică valoare artistică. În ansamblu, expoziția a beneficiat de o receptare favorabilă, cronicarul subliniind calitatea lucrărilor prezentate și potențialul creativ al artistei, a cărei activitate considera că merită să fie încurajată.[26]

Începând din 1938, Rhea Silvia Radu a întreprins călătorii de studii în Italia, vizitând importante centre artistice precum Roma, Veneția, Florența, Pisa, Siena și Napoli. Contactul direct cu patrimoniul artistic italian i-a lărgit orizontul cultural și i-a oferit posibilitatea de a aprofunda tradițiile picturii europene. Izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial a determinat-o să revină în România în 1940, continuându-și activitatea artistică și participând la expozițiile organizate în cadrul Saloanelor Oficiale din București.

Un indiciu al recunoașterii sale în mediul cultural interbelic îl constituie includerea unor reproduceri după lucrările sale în volumul aniversar „Gând românesc", publicat la Cluj în 1939 și dedicat împlinirii a două decenii de viață spirituală românească în Transilvania. Prezența Rheei Silvia Radu alături de artiști consacrați, precum Ion Jalea, Romul Ladea, Aurel Ciupe și Emil Popea, evidențiază integrarea creației sale într-o selecție reprezentativă pentru realizările culturale ale epocii și confirmă vizibilitatea de care se bucura în mediul artistic transilvănean.[27]

De-a lungul carierei, artista a participat constant la viața expozițională, atât prin manifestările organizate de ASTRA, cât și la Saloanele Oficiale și expozițiile de stat. Activitatea sa a depășit cadrul artistic local și național, lucrările sale fiind prezentate și în expoziții internaționale, contribuind astfel la promovarea artei românești în străinătate.

În mai 1942, a participat la Salonul Oficial de la București, inaugurat în prezența ministrului Culturii Naționale, Ion Petrovici, și a secretarului general Napoleon Crețu. Lucrările artistei s-au remarcat printre cele 325 de opere expuse.[28]

În perioada postbelică, marcată de reorganizarea vieții culturale și de orientarea treptată a creației plastice către principiile realismului socialist, Rhea Silvia Radu s-a numărat printre artiștii sibieni care au participat activ la noua etapă a vieții artistice. În contextul promovării unei arte angajate social, preocupate de reprezentarea muncii, a transformărilor economice și a noilor realități ale societății, artista s-a implicat în manifestările expoziționale ale perioadei, adaptându-și treptat și repertoriul tematic. Din 1948 nu a lipsit de la nici o expoziție locală, înscriindu-se în același an în Sindicatul mixt al scriitorilor și artiștilor. În 1950 a devenit membră a Uniunii Artiștilor Plastici,[29] continuând să contribuie la dezvoltarea vieții artistice sibiene în condițiile noului cadru instituțional și ideologic.

Participarea Rheei Silvia Radu la Expoziția de Stat a Artelor Plastice din mai 1952 evidențiază orientarea creației sale către tematica specifică artei din perioada comunistă, axată pe reprezentarea activităților educative și recreative ale tineretului. Artista a expus două picturi înfățișând pionieri aeromodeliști și pionieri jucând șah, remarcate de cronicar pentru coloritul viu și expresivitatea lor. Aprecierea acestor lucrări reflectă atât adaptarea artistei la noile cerințe tematice ale epocii, cât și păstrarea interesului său pentru expresivitatea cromatică.[30] În același an, a participat la Expoziția Internațională de Artă de

26 V. Sm., în *Acțiun*ea, anul III, nr. 195, 16 decembrie 1937.
27 *Universul Liter*ar, anul LVII, nr. 39, 30 septembrie 1939.
28 *Universul – Capita*la, anul LIX, nr. 133, 18 mai 1942.
29 Rodica Irimie, în *Transilvan*ia, anul LXXX, nr. 1, ianuarie 1974.
30 *Sportul Popul*ar, anul VII, nr. 2053, 17 mai 1952.

la Helsinki, organizată în cadrul celei de-a XV-a ediții a Jocurilor Olimpice de Vară, cu pictura în ulei „Constructori de aeromodele”.[31] Includerea lucrării în selecția oficială a Republicii Populare Române a reprezentat un moment important de vizibilitate internațională în cariera artistei.

În 1954, în sălile Muzeului Regional din Orașul Stalin (Brașov), a fost organizată „Expoziția regională de pictură și sculptură”. Două cronici ale manifestării reflectă aprecieri contradictorii asupra portretisticii Rheei Silvia Radu. În *Contemporanul*, Lela Rudașcu critica portretul stahanovistului Anton Man pentru rigiditate, superficialitate și lipsă de expresivitate.[32] În schimb, Mihai Constantinescu, în *Drum Nou*, aprecia lucrarea dedicată aceluiași muncitor pentru capacitatea de a ilustra transformările sociale și avântul noii societăți.[33]

În 1955, ea a participat la expoziția organizată la clubul C.F.R. din cartierul Grivița Roșie, în cadrul unei ample inițiative de popularizare a artelor plastice în rândul muncitorilor și de facilitare a accesului acestora la creația artistică. Expoziția a reunit numeroși artiști consacrați, predominând lucrările de peisaj. Pictura „Pionierii” a Rheei Silvia Radu a fost însă criticată pentru lipsa de expresivitate, vitalitate și autenticitate a personajelor, cronica evidențiind dificultățile întâmpinate de artistă în transpunerea convingătoare a tematicii realismului socialist.[34]

În octombrie 1955, un reportaj dedicat atelierelor artiștilor sibieni o prezenta pe artistă lucrând la o compoziție inspirată de activitatea turnătorilor de la uzina „Independența”, destinată expoziției anuale. În atelier se afla și o pictură reprezentând elevi ai Școlii Populare de Artă din Sibiu:

> *„pe care penelul pictoriței i-a surprins încordați cu seriozitate asupra partiturii. Arcușul stă ridicat și aștepți parcă dintr-un moment în altul să alunece pe corzi, umplând încăperea cu o melodie tânără și sprințară”.* [35]

Lucrarea a fost expusă în același an la Brașov, în cadrul „Expoziției regionale de artă plastică”, manifestare care a reunit aproximativ 200 de lucrări, și a fost reprodusă în periodicul *Drum Nou*.[36]

În 1956, Rhea Silvia Radu era menționată printre artiștii sibieni ale căror lucrări fuseseră prezentate în importante centre culturale internaționale, precum Helsinki, Berlin, Sofia, Moscova și Varșovia. În aceeași perioadă, artista participa și la activitatea secției de ceramică nou-înființate la Sibiu, prezentată drept prima de acest fel din țară, contribuind la realizarea unor obiecte decorative și utilitare. Creațiile sale, îndeosebi scrumierele cu sfeșnice, erau remarcate pentru inventivitatea formelor și preocuparea pentru originalitate, evidențiind diversificarea activității sale artistice dincolo de pictură.[37]

S-a remarcat în cadrul expoziției retrospective a Filialei Sibiu a Uniunii Artiștilor Plastici din 1963, care reunea lucrări reprezentative ale artiștilor locali. Critica a apreciat personalitatea sa artistică distinctă, siguranța compozițională și armonia cromatică, evidențiate în lucrări precum „Colectivistă tânără”, „Natură statică” și „Flori de câmp”.[38]

---

31 *Scînte*ia, anul XXI, nr. 2404, 19 iulie 1952.
32 Lela Rudașcu, în *Contemporan*ul, anul VIII, nr. 3, 15 ianuarie 1954.
33 Mihai Constantinescu, în *Drum N*ou, anul XI, nr. 3083, 11 noiembrie 1954.
34 Anca Arghir, în *Flacă*ra, anul IV, nr. 12, 15 iunie 1955.
35 Daniel Drăgan, în *Drum N*ou, anul XII, nr. 3363, 8 octombrie 1955.
36 *Drum N*ou, anul XII, nr. 3400, 20 noiembrie 1955.
37 G. L., în *Flacăra Sibiul*ui, anul XIII, nr. 2634, 18 iulie 1956.
38 Mihai Nadin, în *Drum N*ou, anul XX, nr. 5725, 26 mai 1963.

Expoziția permanentă de artă din Babadag, inaugurată în februarie 1963, a fost organizată pe baza lucrărilor donate sau achiziționate de Muzeul Regional de Artă Dobrogea, în contextul extinderii accesului publicului la artele plastice în centrele urbane mai mici. Colecția reunea opere ale unor artiști consacrați, precum Gheorghe Petrașcu, Nicolae Tonitza și Marius Bunescu, fiind completată ulterior cu lucrări ale unor artiști contemporani, inclusiv membri ai cenaclului de artă plastică din Constanța. Printre noile achiziții sau donații se număra și lucrarea „Mangalia" a Rheei Silvia Radu, a cărei includere evidențiază circulația operei artistei în rețeaua expozițională și muzeală națională.[39]

În 1964, a participat la cea de-a XX-a expoziție colectivă a artiștilor plastici din regiunea Brașov, organizată în contextul aniversării a două decenii de la evenimentele din august 1944.[40] Expoziția urmărea să evidențieze evoluția artei regionale și contribuția artiștilor la reprezentarea transformărilor sociale, în spiritul realismului socialist. Artista a prezentat o nouă interpretare a temei „Treierișului" dobrogean, remarcată pentru prospețimea inspirației, și un portret de „Colectivistă", apreciat pentru robustețea personajului și expresia de satisfacție și optimism. Cele două lucrări ilustrează continuitatea preocupărilor sale pentru tematica rurală și reprezentarea figurii umane în contextul social al epocii.[41]

Ambele lucrări se află astăzi în colecția Muzeului de Artă Brașov. „Treieriș", scenă de gen realizată în 1960, redă, într-o manieră postimpresionistă, un colectiv angrenat în muncile agricole. Culorile calde și luminoase conferă picturii în ulei o atmosferă de calmă satisfacție. Personajele numeroase, dispuse în mai multe planuri, nu sunt individualizate, însă vestimentația lor permite distingerea femeilor și a bărbaților. Oamenii, animalele și utilajele agricole animă întreaga compoziție, participând la reprezentarea unei activități colective desfășurate într-o atmosferă de seninătate. În fundal se distinge doar albastrul cerului, redat prin tușe dinamice, care sugerează întinderea peisajului dobrogean.

În schimb, „Portret de colectivistă", datat în 1962, corespunde mai evident cerințelor epocii privind reprezentarea „omului nou". Lucrarea concentrează atenția asupra unui singur personaj feminin, înfățișat în prim-plan, purtând o ie albă cu accente roșii-rozalii și o basma violet, de sub care se întrezărește părul negru. Spre deosebire de personajele din „Treieriș", femeia este puternic individualizată, chipul său fiind animat de un zâmbet senin, care sugerează mulțumire și încredere. Fundalul evocă mediul social al personajului, prin reprezentarea unui câmp agricol, a unor clădiri și a unui deal care închide perspectiva. În această lucrare, contrastele cromatice sunt mai puternice, formele sunt bine delimitate prin contur, iar tonurile calde sunt echilibrate de cele reci.

Ambele lucrări se disting prin libertatea pensulației și interesul pentru expresivitatea cromatică, elemente care evidențiază persistența sensibilității picturale moderne a Rheei Silvia Radu în cadrul tematic al realismului socialist.

În 1968, Rhea Silvia Radu a participat la Bienala de Pictură de la București, organizată în sălile Dalles, una dintre manifestările artistice naționale importante ale perioadei. Expoziția reunea artiști din generații diferite și din principalele centre culturale ale țării, oferind o imagine amplă asupra diversității stilistice, a orientărilor și a transformărilor artei românești contemporane. Deși criticată pentru aglomerarea exponatelor, Bienala era apreciată ca un document reprezentativ al vieții artistice a epocii. Rhea Silvia Radu s-a numărat printre cei cinci artiști care au reprezentat centrul artistic sibian, alături de

39 *Scînte*ia, anul XXXII, nr. 5915, 6 iunie 1963.

40 Referire la evenimentele din 23 august 1944, când România a ieșit din alianța cu Germania nazistă, în urma înlăturării regimului condus de mareșalul Ion Antonescu, și s-a alăturat Aliaților. În istoriografia oficială a regimului comunist, 23 august 1944 era prezentat drept momentul „eliberării României de sub jugul fascist", fiind transformat de propaganda oficială într-un reper fondator al noii ordini politice.

41 Liviu Comșia, în *Drum N*ou, anul XXI, nr. 6123, 6 septembrie 1964.

Ion Chișu, Rodica Chișu, Constantin Ilea și Nicolae Iorga.[42] Participarea sa confirmă prezența constantă în circuitul expozițional național și integrarea creației sale în peisajul artistic românesc al anilor 1960. Această recunoaștere a fost consolidată în noiembrie 1968, prin acordarea Ordinului „Meritul Cultural", clasa a V-a, distincție oficială care evidențiază contribuția artistei la viața artistică românească.[43]

În martie 1969, Rhea Silvia Radu a participat, tot la București, la expoziția artiștilor plastici din Brașov, Iași și Sibiu, inaugurată în sălile Dalles, la inițiativa Asociației Artiștilor Plastici. Manifestarea, care s-a bucurat de un interes deosebit din partea publicului, a reunit aproximativ 70 de lucrări ale artiștilor sibieni, printre care Hans Hermann, Trude Schullerus și Nicolae Barcan. Rhea Silvia Radu a expus patru portrete: „Horia",[44] „Elan" (portretul unei femei), „Adolescentă" și „Colegul", confirmând continuitatea preocupărilor sale pentru reprezentarea figurii umane.[45] Lucrarea „Adolescentă",[46] aflată astăzi în patrimoniul Muzeului de Artă Brașov, fusese menționată încă din 1967, cu prilejul expoziției regionale de la Sibiu.[47] Prezența sa în manifestări expoziționale succesive evidențiază importanța acestei compoziții în creația artistei din a doua jumătate a anilor 1960.

Portretul „Adolescentă" înfățișează o tânără într-o atitudine introspectivă, cu privirea coborâtă asupra unui obiect, posibil din ceramică sau hârtie, pe care îl ține în mâini. Figura ocupă aproape întreaga suprafață picturală, fiind proiectată pe un fundal dominat de tonalități de brun, verde și ocru. Paleta cromatică diferă considerabil de cea a lucrărilor „Portret de colectivistă" (1962) și „Treieriș" (1960). Construcția plastică se distinge prin sintetizarea formelor, geometrizarea trăsăturilor și accentele expresioniste. Chipul tinerei este modelat prin planuri cromatice distincte, fără insistență asupra detaliilor anatomice, în timp ce părul și fundalul sunt tratate prin tușe dense, cu o materie picturală vizibilă. Albul luminos al bluzei contrastează cu fundalul întunecat, iar tonalitățile calde ale chipului și mâinilor conferă echilibru și sensibilitate compoziției.

Expoziția de la Dalles a beneficiat și de atenția criticului de artă Dan Grigorescu, care a evidențiat contribuția centrelor artistice regionale la configurarea unei imagini unitare, dar diversificate stilistic, a artei românești contemporane. Contestând accepțiunea peiorativă a termenului „provincialism", criticul a subliniat valoarea și originalitatea creațiilor provenite din afara capitalei, precum și importanța unor asemenea manifestări pentru înțelegerea evoluției individuale a artiștilor. Rhea Silvia Radu a fost menționată, alături de Trude Schullerus, drept reprezentantă a unei direcții portretistice caracteristice mediului artistic brașovean și sibian, observație care evidențiază rolul portretului în definirea identității sale artistice la sfârșitul anilor 1960.[48] În același context, lucrările artistei au fost remarcate și pentru apropierea de pictura cu tematică istorică.[49]

În august 1969, ea a participat la prima expoziție județeană de artă plastică organizată în nou-inaugurata Casă a Artelor din Sibiu, amenajată în clădirea medievală a fostei Case a Cojocarilor, cunoscută și sub denumirea „Schatzkästlein". Inaugurarea a reprezentat un moment important pentru viața artistică locală, oferind pictorilor, sculptorilor și graficienilor sibieni un spațiu expozițional adecvat, după o

42 *Tribu*na, anul XIII, nr. 2, 9 ianuarie 1969.
43 *România libe*ră, anul XXVI, nr. 7476, 2 noiembrie 1968.
44 Horea (Vasile Ursu Nicola, 1731, Albac/Arada – 28 februarie 1785, Alba Iulia) a fost unul dintre conducătorii răscoalei țărănești din Transilvania din 1784–1785, alături de Cloșca (Ion Oargă) și Crișan (Marcu Giurgiu).
45 *Tribuna Sibiu*lui, anul II, nr. 339, 22 martie 1969.
46 Lucrarea este cunoscută și sub titlurile „Adolescenta" sau „Adolescență", iar în colecția Muzeului de Artă Brașov figurează sub titlul „Adolescența".
47 Gh. Nițu, „De vorbă cu pictorul Nicolae Iorga. Despre artiștii plastici sibieni la expoziția regională", în *Flacăra Sibiu*lui, anul XXIII [XXIV], nr. 3819, 23 decembrie 1967.
48 Dan Grigorescu, „La Dalles. Expoziția artiștilor din Iași, Brașov și Sibiu", în *Contemporan*ul, anul XXIII, nr. 14, 4 aprilie 1969.
49 Iulian Mereuță, „Centre de vitalitate ale plasticii românești. Pictori, sculptori și graficieni din Iași, Sibiu și Brașov la Sala Dalles", în *Scînte*ia, anul XXXVIII, nr. 8026, 5 aprilie 1969.

îndelungată perioadă marcată de dificultăți organizatorice și de vizibilitate publică redusă. Expoziția, dedicată aniversării a 25 de ani de la evenimentele din august 1944, a reunit 81 de lucrări de pictură, grafică, sculptură și artă decorativă, aparținând mai multor generații de artiști.[50] Rhea Silvia Radu a participat cu picturile în ulei „Prieteni" și „Onești — orașul nou", ultima aflată deja în patrimoniul Muzeului Brukenthal.[51] Critica a evidențiat experiența și maturitatea sa artistică, situând-o în generația de mijloc a artiștilor sibieni, caracterizați printr-o construcție plastică modernă, stilizarea formelor și expresivitatea raporturilor cromatice.

În vara anului 1970, Rhea Silvia Radu a participat la cea de-a treia ediție a Salonului de vară al artiștilor plastici sibieni, organizată la Casa Artelor, manifestare care a reunit peste o sută de lucrări de pictură, sculptură, grafică și artă decorativă. Artista a expus, între altele, o natură statică și portretul unui bătrân intitulat „Apus de soare",[52] menționat și sub titlul prescurtat „Apus" (1970). În acesta din urmă, cronicarul G. Nistor a recunoscut chipul scriitorului Ion Agârbiceanu,[53] apreciind expresivitatea desenului, subtilitatea nuanțelor cromatice și tratarea luminii din fundal. Receptarea participării sale nu a fost însă unanim favorabilă. În timp ce *Tribuna Sibiului* o situa printre reprezentanții generației mai vechi care se remarcau în cadrul salonului, cronica publicată în *Scînteia* formula o judecată mult mai severă, includ-ând-o printre artistele care „compun din rutină scene în care nu am putut descifra decât meșteșugul și acesta cu multe semne de întrebare".[54] Aceste evaluări contrastante reflectă diferențele de perspectivă ale criticii asupra creației artiștilor, într-un context expozițional caracterizat prin diversificarea limbajelor plastice și confruntarea dintre formulele tradiționale și orientările experimentale.

La începutul anului 1971, Rhea Silvia Radu a participat la o expoziție colectivă a artiștilor plastici sibieni organizată la Riga, care a reunit 59 de lucrări semnate de 18 artiști. Manifestarea a beneficiat de atenția criticii letone, săptămânalul *Literatūra un Māksla* („*Literatură și artă*") remarcând, în cazul picturii sale „Prieteni", „o paletă cromatică intensă și un ritm armonios al suprafețelor".[55] Lucrarea fusese prezentată anterior la expoziția inaugurală a Casei Artelor din Sibiu, în august 1969.

În noiembrie 1971, la vârsta de 71 de ani, artista a beneficiat de o amplă expoziție retrospectivă de pictură și grafică, inaugurată la 21 noiembrie, la Casa Artelor din Sibiu. Organizată de filiala locală a Uniunii Artiștilor Plastici, manifestarea a reunit peste 55 de picturi și aproape 20 de lucrări grafice, provenite inclusiv din colecțiile unor galerii de artă din țară. Expoziția s-a înscris într-o serie de retrospective dedicate în acel an unor artiști reprezentativi ai vieții culturale sibiene, alături de Ferdinand Mazanek și Trude Schullerus. La vernisaj, activitatea artistică îndelungată a artistei a fost evocată de Maria Fanarche, președinta Comitetului Județean pentru Cultură și Educație Socialistă, și de criticul de artă Horia Horșia. Retrospectiva a reprezentat un moment important de recunoaștere și valorificare a contribuției Rheei Silvia Radu la dezvoltarea picturii sibiene, oferind publicului posibilitatea de a-i urmări creația într-o perspectivă mai amplă.[56]

Organizată cronologic, retrospectiva permitea urmărirea evoluției artistei de la primele preocupări picturale până la lucrările recente. În creațiile timpurii au fost identificate afinități cu impresionismul târziu românesc, manifestate prin libertatea pensulației, sensibilitatea pentru lumină și atmosferă și o

50 *Neue Literat*ur, anul XX, nr. 10, 1 octombrie 1969.
51 *Tribuna Sibiul*ui, anul II, nr. 477, 30 august 1969.
52 *Hermannstädter Zeitu*ng, anul III, nr. 134, 24 iulie 1970.
53 G. Nistor, „Expoziții: Sibiu", î*n Tribu*na, anul XIV, nr. 40, 1 octombrie 1970.
54 Petru Popovici, „Salonul de vară al artiștilor sibieni", î*n Scînte*ia, anul XXXIX, nr. 8505, 3 august 1970.
55 *Hermannstädter Zeitu*ng, anul IV, nr. 178, 21 mai 1971.
56 *Új Magyar Szó Elő*re, anul XXV, nr. 7482, 27 noiembrie 1971.

pronunțată înclinație lirică.[57] Un loc central în expoziție îl ocupa portretistica, apreciată pentru capacitatea artistei de a surprinde individualitatea și viața interioară a personajelor. Alături de lucrări din prima perioadă, precum „Femeie citind", „Mama" și „Yvonne", erau prezentate portrete mai recente, între care cele ale scriitorilor Ion Agârbiceanu și Lucia Demetrius, precum și „Colegul", identificat într-o cronică drept portretul pictorului Nicolae Barcan, și „Horia",[58] lucrare achiziționată în 1972[59] de Consiliul Popular Municipal din Sibiu.

Caracterul profund umanist al creației sale era subliniat de criticul Horst Zay, care observa:

> *„Pentru artista Radu, omul și umanul au fost și rămân esența creației artistice. Nimic nu se sustrage acestui crez: niciun peisaj urban, indiferent dacă este vorba de o stradă din Paris, Veneția sau dintr-un sat românesc, sau dacă sunt dezvăluite valorile poetice ale unei naturi moarte".*[60]

Diversitatea tematică a retrospectivei era ilustrată și de naturile statice, peisajele și compozițiile cu subiect contemporan. Analizând varietatea mijloacelor de expresie ale artistei, criticul Petru Dumbrăveanu sublinia capacitatea acesteia de a adapta limbajul plastic particularităților fiecărui subiect:

> *„Într-o mare intensitate a sentimentului, Rhea Silvia Radu știe să compună decorativ când e cazul, alternând în culori și suprafețe plate, știe să folosească desenul caligrafic atunci când dorește să descrie obiectul, dar se folosește și de efecte picturale pentru a sugera atmosfera sau volumul în unele cazuri".*[61]

În „Natură statică cu fructieră", același critic remarca armonizarea subtilă a raporturilor cromatice și capacitatea artistei de a conferi obiectelor o expresivitate aproape umană.

Peisajele, printre care „Pod peste Someș", „Bărci în portul Sulina" și „Positano" (1939), evidențiau interesul artistei pentru particularitățile arhitecturii și atmosfera locurilor reprezentate. În lucrările inspirate de transformările urbanistice și industriale, precum cele dedicate orașelor Onești, Tulcea și Mangalia, critica observa accentuarea monumentalității prin planuri decorative ample și organizarea spațiului cu ajutorul perspectivei liniare. Această orientare tematică era interpretată de Horst Zay în contextul construcției socialiste, artista fiind caracterizată drept o „cronicară atentă a evenimentelor", preocupată de reprezentarea transformărilor societății contemporane. În acest sens, compoziții precum „Construirea navelor la Tulcea", „La treierat" și „Agricultori cooperatiști tătari din Dobrogea", cea din urmă aflată în colecția Muzeului de Artă al Republicii Socialiste România, erau prezentate drept expresii ale preocupării artistei pentru ilustrarea noilor realități sociale și economice.[62]

57 Horst Zay, „Ausgeprägtes lyrisches Temperament. Zur Retrospektivausstellung der Malerin Rhea Silvia Radu", în *Die Woc*he, anul IV, nr. 205, 26 noiembrie 1971.
58 Petru Dumbrăveanu, „Retrospectiva Rhea Silvia Radu", în *Tribuna Sibiul*ui, anul IV, nr. 1171, 27 noiembrie 1971.
*59 Die Woc*he, anul V, nr. 253, 27 octombrie 1972.
60 Horst Zay, „Ausgeprägtes lyrisches Temperament. Zur Retrospektivausstellung der Malerin Rhea Silvia Radu", în *Die Woc*he, anul IV, nr. 205, 26 noiembrie 1971. Citat tradus din limba germană.
61 Petru Dumbrăveanu, „Retrospectiva Rhea Silvia Radu", în *Tribuna Sibiul*ui, anul IV, nr. 1171, 27 noiembrie 1971.
62 Horst Zay, „Ausgeprägtes lyrisches Temperament. Zur Retrospektivausstellung der Malerin Rhea Silvia Radu", în *Die Woc*he, anul IV, nr. 205, 26 noiembrie 1971.

O atenție deosebită a fost acordată expresivității cromatice, considerată una dintre trăsăturile definitorii ale picturii Rheei Silvia Radu. Manfred Wittstock[63] observa predominanța albastrului în numeroase lucrări, de la tonurile luminoase și intense până la nuanțele violacee, în contrast cu gama brună a unor picturi precum „Apus” și „Veneția” (1969). Din această perspectivă, cea mai recentă compoziție a sa, „Călărețul alb” (1971), expusă anterior și la Râmnicu-Vâlcea, era apreciată drept o realizare de maturitate, în care armonia lirică a albastrurilor se asocia cu o tematică simbolică inspirată din tradițiile populare. Interpretată ca o legătură între universul legendar și prezent, lucrarea marca punctul final al parcursului expozițional, început cu „Pălăria verde” (1929), cea mai veche pictură prezentată.

Retrospectiva din 1971 a oferit astfel prilejul unei evaluări de ansamblu a creației Rheei Silvia Radu, evidențiind continuitatea interesului său pentru figura umană, sensibilitatea cromatică și diversitatea mijloacelor de expresie. Deși Petru Dumbrăveanu preciza că selecția, limitată de spațiul disponibil, nu putea reflecta integral amploarea operei, cronicile au recunoscut în parcursul artistei o evoluție susținută de experimentarea procedeelor plastice și de preocuparea pentru găsirea unei expresii personale. Dincolo de caracterul omagial al manifestării, expoziția a contribuit la conturarea unei perspective istorice asupra locului ocupat de Rhea Silvia Radu în arta românească a secolului al XX-lea.

Recunoașterea oficială a activității Rheei Silvia Radu a fost confirmată în 1972 prin conferirea Ordinului „Meritul Cultural”, clasa a II-a, distincție acordată prin decret al Consiliului de Stat pentru îndelungata activitate și meritele deosebite în domeniul artelor plastice.[64]

Retrospectiva din noiembrie 1971 de la Casa Artelor din Sibiu a fost prezentată ulterior și la Ateneul Român din București, în mai-iunie 1972, concomitent cu o retrospectivă dedicată artistului brașovean Hans Eder (1883-1955). Expoziția a beneficiat de o receptare critică amplă. Cronicile au evidențiat, în primul rând, evoluția limbajului plastic al artistei, caracterizată printr-o trecere treptată de la prospețimea și transparența cromatică a lucrărilor timpurii către o pictură cu o materie mai densă și o construcție formală mai concentrată. Prezentarea retrospectivei la București a constituit astfel un moment important în receptarea națională a creației Rheei Silvia Radu, oferind criticii prilejul de a evalua atât continuitățile, cât și transformările limbajului său plastic. Dincolo de aprecierile elogioase, observațiile privind inegalitatea selecției și persistența unor soluții formale schematice conturează o imagine mai nuanțată a unei creații dezvoltate prin acumulări succesive, în care sensibilitatea lirică și interesul pentru expresivitatea cromatică au rămas constante.

În februarie 1973, Muzeul Brukenthal din Sibiu a inaugurat o sală destinată prezentării artei locale, concepută ca spațiu pentru expoziții succesive ale artiștilor care contribuiseră la dezvoltarea vieții artistice a orașului. După prima manifestare, care a reunit lucrări de Trude Schullerus, Else Roth și Hans Hermann,[65] în aprilie 1973, cea de-a doua microexpoziție organizată în acest spațiu a adus împreună lucrări de Rhea Silvia Radu, Gabriela Florescu și Nicolae Barcan. Trei dintre cele patru opere expuse de Rhea Silvia Radu indicau o desprindere parțială de reprezentarea realistă, interpretată ca expresie a unei nevoi de reînnoire și a curiozității față de experimentarea plastică. În „Portret de pictor”, simplificarea radicală a formei nu diminua siguranța construcției plastice și sensibilitatea cromatică a artistei. Aceste calități se manifestau și mai pregnant în „Expansiune”, o compoziție reprezentând un ghiveci cu flori, în care suprapunerea suprafețelor transparente amintea de soluțiile experimentate în „Călărețul alb”.[66]

63 Manfred Wittstock, „Rückschau nach sieben Jahrzehnten. Die Ausstellung der Malerin Rhea Silvia Radu in Sibiu”, în *Neuer Weg*, anul XXIII, nr. 7026, 8 decembrie 1971.

64 *Scînteia*, anul XLI, nr. 9107, 3 aprilie 1972.

65 *Tribuna Sibiului*, anul VI, nr. 1554, 23 februarie 1973.

66 *Neuer Weg*, anul XXV, nr. 7467, 10 mai 1973.

O altă formă de recunoaștere a îndelungatei sale activități artistice a constituit-o acordarea diplomei „Demnitatea muncii” de către Consiliul sindical județean. Distincția i-a fost conferită Rheei Silvia Radu alături de Hans Hermann, Trude Schullerus, Ferdinand Mazanek, Gabriela Florescu și Nicolae Barcan, în semn de apreciere a operei lor de o viață. Omagierea colectivă evidențiа statutul acestor artiști în viața culturală sibiană și recunoașterea contribuției lor la dezvoltarea artei locale.[67]

În 1977, artista continua să lucreze la compoziții de amploare, abordând atât tematica istorică, cât și subiecte inspirate de realitățile contemporane. O vizită în atelierul său, consemnată de Rodica Irimie-Fota în revista Transilvania din martie 1977, surprindea două picturi aflate în diferite stadii de elaborare. Prima, dedicată Războiului de Independență, reprezenta confruntarea dintre un soldat român și unul turc, concepută mai degrabă ca expresie simbolică a opoziției dintre două forțe decât ca ilustrare anecdotică a unui episod istoric. Individualizarea personajelor prin vestimentație și fizionomie era subordonată semnificației generale a compoziției, în timp ce dinamismul scenei urma să fie construit prin contraste cromatice între tonuri calde și reci, închise și deschise, precum și prin mișcarea sugerată de atitudinile celor două figuri.[68] Lucrarea a fost expusă în acel an la Salonul de artă plastică al Filialei Sibiu a Uniunii Artiștilor Plastici, organizat la Casa Artelor în cadrul etapei județene a festivalului „Cântarea României”.[69] Cea de-a doua lucrare văzută de Rodica Irimie-Fota în atelier, „Totul pentru om”, aflată încă în stadiul de schiță în culoare, revenea la reprezentarea muncii pe șantier. Cronicara o integra în categoria „peisajului umanizat”, pe care o considera caracteristică artistei: un peisaj transformat prin intervenția omului, în care elementele naturale și cele construite se află într-un raport de echilibru, susținut de armonia cromatică. Această interpretare evidențiа continuitatea preocupărilor sale pentru peisajul industrial și pentru reprezentarea transformărilor mediului, prezente în creația artistei încă din deceniile precedente.[70]

În anii care au urmat, Rhea Silvia Radu și-a păstrat prezența în viața expozițională sibiană, numărându-se printre ultimii reprezentanți activi ai generației sale, după dispariția lui Hans Hermann, Trude Schullerus și Ferdinand Mazanek.[71] Naturile statice prezentate la saloanele județene continuau să fie apreciate pentru sensibilitatea cromatică, prospețimea sentimentului și calitatea expresiei picturale.[72]

Un moment deosebit de important l-a constituit retrospectiva organizată în 1983 la Galeria de Artă a Muzeului Brukenthal, cu prilejul împlinirii vârstei de 83 de ani.[73] Desfășurată în cinci săli, expoziția a reunit lucrări de pictură și grafică provenite din colecții muzeale și particulare, oferind o perspectivă amplă asupra creației artistei, de la primele desene din 1924 până la lucrările recente. Cronicile au remarcat caracterul reprezentativ al selecției, care permitea urmărirea evoluției limbajului său plastic și evidențiа continuitatea preocupărilor pentru portret, natură statică, peisaj și compoziție.[74]

În analiza publicată cu acest prilej, Rodica Irimie sublinia contribuția Rheei Silvia Radu la înnoirea picturii sibiene și transilvănene din prima jumătate a secolului al XX-lea, într-un mediu artistic încă puternic atașat tradiției academiste central-europene. Formată în ambianța picturii românești interbelice și familiarizată cu experiențele artistice occidentale, artista integrase în creația sa elemente de factură postimpresionistă, dezvoltându-le într-un limbaj personal. Autoarea evidențiа totodată coerența unei

67 *Die Woc*he, anul VI, nr. 295, 17 august 1973.
68 Rodica Irimie-Fota, „Șantier plastic sibian (II)”, în *Transilvan*ia, anul LXXXIII, nr. 3, martie 1977, p. 49.
69 *Tribuna Sibiul*ui, anul XXIX, nr. 6145, 22 aprilie 1977.
70 Rodica Irimie-Fota, „Șantier plastic sibian (II)”, în *Transilvan*ia, anul LXXXIII, nr. 3, martie 1977, p. 49.
71 *Neuer We*g, anul XXXIII, nr. 9970, 13 iunie 1981.
72 *Tribuna Sibiul*ui, anul XXXIII, nr. 7429, 13 iunie 1981.
73 *Scînte*ia, anul LII, nr. 12764, 7 septembrie 1983.
74 *Neuer We*g, anul XXXV, nr. 10674, 20 septembrie 1983.

opere în care sensibilitatea lirică și interesul pentru realitatea înconjurătoare au rămas constante, în pofida transformărilor mijloacelor de expresie.[75]

O atenție deosebită a fost acordată portretisticii, considerată unul dintre domeniile definitorii ale creației sale. De la reprezentările timpurii ale copiilor și ale persoanelor din cercul familial până la portretele scriitorilor Ion Agârbiceanu și Lucia Demetrius sau la „Colegul", reprezentându-l pe Nicolae Barcan, cronicile au urmărit trecerea de la spontaneitatea impresiei vizuale la o construcție tot mai concentrată, capabilă să sugereze individualitatea psihologică și morală a personajelor. În lucrările târzii, simplificarea desenului, accentuarea contururilor și intensificarea contrastelor cromatice conduceau către o expresie sintetică, uneori apropiată de monumentalitate.

Retrospectiva a evidențiat și importanța naturilor statice, îndeosebi a compozițiilor florale, în care sensibilitatea cromatică a artistei își găsea una dintre cele mai personale expresii. Lucrări precum „Flori de câmp", „Irișii galbeni" și „Irișii violet" erau apreciate pentru vibrația tonurilor și pentru capacitatea de a transforma motivul vegetal într-un purtător al emoției. În același timp, compozițiile „Elan", „Expansiune", „Călărețul alb" și „Femeie la fereastră" ilustrau interesul pentru metaforă, simbol și esențializarea formei, confirmând preocuparea artistei pentru înnoirea limbajului plastic până la o vârstă înaintată.

Un aspect semnificativ al expoziției îl constituia prezentarea amplă a graficii, prin acuarele, desene în peniță și în culoare, unele cu caracter pregătitor, altele concepute ca opere autonome. Această secțiune completa imaginea creației artistei, evidențiind siguranța desenului și rolul construcției liniare în evoluția limbajului său plastic. Cronicile au insistat asupra relației dintre desen și culoare, considerate mijloace complementare care, de-a lungul deceniilor, au contribuit la dezvoltarea unei expresii picturale tot mai concentrate.

Rigoarea și lirismul au marcat întreaga operă a Rheei Silvia Radu, bogată și diversă prin genurile abordate, de la peisaj și natură statică la portret și compoziție. Artista s-a aplecat cu egal interes asupra temelor inspirate din trecutul istoric și asupra transformărilor sociale și economice ale epocii sale, lăsând mărturii ale unei sensibilități artistice profund ancorate în realitatea înconjurătoare. Interesul și dragostea pentru semeni, manifestate atât în viață, cât și în artă, au conferit operei sale un pronunțat caracter umanist. Această preocupare pentru oameni s-a manifestat și prin activitatea pedagogică, desfășurată în anumite perioade, care a completat îndelungata sa carieră artistică.[76]

Rhea Silvia Radu a continuat să lucreze și să expună până spre sfârșitul vieții, lăsând în urmă o operă bogată, construită de-a lungul unei cariere de peste șase decenii. De la primele lucrări, marcate de sensibilitatea pentru lumină și atmosferă, până la compozițiile târzii, caracterizate prin sintetizarea formelor și intensificarea expresiei cromatice, creația sa reflectă o permanentă preocupare pentru înnoirea limbajului plastic. Portretele, peisajele, naturile statice și compozițiile sale păstrează, dincolo de diversitatea tematică și stilistică, o unitate întemeiată pe interesul pentru figura umană, observația atentă a realității și expresivitatea culorii.

Lucrările sale se regăsesc în colecțiile mai multor instituții muzeale din țară, printre care Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România din București, Muzeul Brukenthal Sibiu, Muzeul Județean din Brașov, Muzeul Județean din Mediaș, Muzeul din Alba Iulia, Muzeul din Sfântu Gheorghe, Muzeul din Bacău, precum și Muzeul de Artă Modernă din Constanța.[77] Prezența operei sale în aceste colecții reflectă recunoașterea de care s-a bucurat dincolo de mediul artistic sibian și contribuția sa la patrimoniul ar-

75 *Transilvan*ia, anul LXXXIX, nr. 9, septembrie 1983.
76 Karin Bertalan, î*n Die Woc*he, anul XVI, nr. 824, 30 septembrie 1983.
77 Rodica Irimie, î*n Transilvan*ia, anul LXXX, nr. 1, ianuarie 1974.

tistic național.

Artista a încetat din viață la începutul anului 1989, la vârsta de 88 de ani, însă lucrările sale au continuat să fie prezente în expozițiile organizate în acel an la Sibiu. Prin activitatea sa îndelungată, prin contribuția la dezvoltarea vieții artistice locale și prin particularitățile unui limbaj plastic în care rigoarea construcției se îmbină cu sensibilitatea lirică și expresivitatea cromatică, Rhea Silvia Radu rămâne o personalitate importantă a picturii transilvănene și românești din secolul al XX-lea.